

La lleialtat dels meus records

*Asseguts a la taula de la cuina
en vespres de braser triant lleties
veig els qui m'estimaven.*
(Joan Margarit)

Llegeixo amb gran interès el llibre *La Processó de Vèrges. Text de l'obra*, que vaig tenir el gust de comprar personalment a l'introduïdor, Jordi Roca i Rovira, mentre sentíem de rerefons les manages a la plaça de l'Onze de Setembre; un proemi en què se sintetitza amb precisió l'evolució dels drames litúrgics, ultra la del llenguatge utilitzat. Roca cita l'excel·lent monografia de Pep Vila –ho aprofito per a agrair públicament l'obsequi que me'n va fer el bon amic Jacomet–, en què viatgem per processons perdudes, com la del Dijous Sant de Ruplà, i amb l'afegit de les notes de Silvestre Llach (cognom premonitori), que aporten dades, si més no, singulars; un llibre dedicat als impresos facsimils dels textos en els quals recolzen moltes de les passions catalanes, incloent-hi la nostra. Roca glossa l'extraordinària tasca de revisió del text i l'adaptació per part de Maria Perpinyà, que en aquell terrible ocàs que fou la postguerra ens va il·luminar no sols amb els seus poemes, sinó també amb la lleialtat al seu poble i al seu país; una Maria Perpinyà que, com a bona creativa, tenia una especial obertura a la realitat. Potser per això, com ens diu a la pàgina 26, els editors actuals –si no vaig errat, Roca mateix i Lluís Llach– tampoc no han volgut fer servir una llengua



massa artificiosa arran de la necessària supressió de castellanismes. Així i tot, tinc el dubte raonable que els jueus de Vèrges –una gent particular– renunciïn fàcilment a modismes com els famosos *luego* i *vida mia*, fragments d'uns versos que sentim com pura entranya i «guardats en la memòria col·lectiva del grup» (sic p. 22). Restarem temps enganxats a aquestes expressions que –com diu Llach en l'epíleg que li verbalitza Lluís Muntada, un curiós costum oral que és repetició d'un altre que va contribuir al pròleg de l'obra *Vèrges. La Processó*, amb escrits de Roca– ens han estat regalades i els tenim una especial devoció.

Em permetreu que precisament com a jueu vell –en tots els sentits– i sense cap més autoritat que aquesta, evidentment discutible, exposi opinions sobre alguns canvis proposats, sense que això signifiqui cap mena de dubte sobre la qualitat de l'esforç de continuïtat i respecte a la tasca de la «versionadora» original. El treball d'aquesta exiliada interior que fou Maria Perpinyà és una mostra de la capacitat d'oferir punts de referència a fi de obrir espais per a la bellesa i la veritat; de fet, això és la creativitat, com se sap.

Tornant als nostres editors, substituir «una ovella esgarriada» per «una dona esgarriada» en el vers de la Samaritana a fi d'evitar «connotacions sexistes» (sic, p. 25) potser no calia; treure del ramat verbal l'ovella amb què encetem la Processó sembla igualment perillós per a la dona en la qual s'ha transformat: el llop no es mou de l'escena i les espera a totes dues. Per una altra part, no és l'única representant dels remugants que apareix en els textos: Jesús és considerat un «pobre anyell» per Pilat quan es dirigeix a Caifàs després de l'assotament. En la recerca del llenguatge políticament correcte, el centurió ja no dirà «el noble exercici de la guerra», sinó que es dedicarà a «abandonar» aquest exercici; és plausible d'imaginar que en el diàleg entre els dos soldats romans (que havien arribat prou lluny en les seves carreres mi-

Camps  **Massagué**

Corredoria d'Assegurances. SL

Oferim als nostres clients i a tothom en general, el serveis següents:

- **Assegurances de tota mena** (automòbils, llar, vida, salut)
- **Assessorament financer** (plans de pensions, fons d'inversió)
- **Servei immobiliari** (compra-venda de pisos, cases, terrenys)
- **Gestoria** (transfer, vehicles, permisos i llicències, etc.)

Torroella de Montgrí: Ctra. de Palafrugell, 12 - Baixos • Telèfon: 972 78 00 06 • Fax: 972 78 01 81
Sant Feliu de Guíxols: Passeig Guíxols, 13 - Baixos • Telèfon: 972 82 26 16 • Fax: 972 82 23 93
La Bisbal d'Empordà: Carrer Jaume II, 21 - Baixos • Telèfon: 972 64 32 01 • Fax: 972 64 31 12

litars) fos més apreciada la idea de la «grandesa» de la guerra que en els moments actuals, que no són els que estem representant en la Processó. En aquest sentit, Roca reconeix que l'aplicació d'idees progressistes «de vegades comporta una pèrdua en la qualitat i homogeneïtat del text» (sic p. 25). L'eliminació de paraules «excessivament cultes» proposades per Maria Perpinyà, com és el cas dels rotunds i bellíssims «vermells regalims de sang» per «la sang... de la ràbia vostra», és, al meu parer, una decisió discutible. Antimasclistes i pacifistes com som, també podem suportar la cultura sense considerar-la mai excessiva; ni tan sols el canvi d'una assonància per una rima no millora la situació. Ja per últim, la traducció de *desatinats* (un altre castellanisme que ens costarà d'acomiarar) per «forassenyats» presenta alternatives que permebran a Pilat –un Brusi genial– de superar millor la síndrome d'abstinència verbal (v. gr. «destartats» o «desassenyats»), però això ja és un excés de llicències per part meua, i en demano perdó als amics Llach i Roca un altre cop.

A través de l'indiscutible protagonisme que tenen els germans Perpinyà, en la calitja dels meus records se m'obre una llum una mica esvaïda que em transporta a aquell Patronat que, sobretot a partir de 1954, era conformat per personalitats ben diferenciades però amb un ímpetu d'entrega que les cohesionava més enllà de les dimensions temperamentals que les distingien. Cal dir que Roca mateix en fa un acurat relat en el llibre de la Processó, on podem recórrer el difícil camí fins al Dijous Sant actual. Eren una gent a qui sobrava il·lusió, plens d'ardidesa i confiats a trencar els cristalls d'una història que els encerclava amb les seves formes sinistres, però que també il·luminava el seu desig d'enfonsar-se en les arrels per canviar-les o simplement fer-les més potents. Alguns havien patit una cruel derrota; d'altres es movien al bell mig de la victòria; en el fons, potser tots tenien por, una emoció a vegades tan poderosa com l'esperança, que va guanyar gràcies, sobretot, a la barreja de fidelitat a una tradició i a un poble al quals estimaven profundament, incloent-hi els qui havien arribat de fora, com era el cas del meu pare (el primer president executiu), el mestre d'escola Miquel Farré. Vull creure que els va transmetre el seu concepte d'educació que sempre esmentava: sembrar amb amor, regar amb paciència i esperar amb convicció. Podem estar segurs que, sobretot d'això últim, els en sobrava, especialment al gran protagonista, Carles Perpinyà, a qui recordo com un home ple d'angles entaulats en una pell gastada i resistent. Excessiu en tot, tant en els crits de joia per una troballa que havia fet i que

comunicava als altres amb la seva vehemència habitual, com en les interminables discussions sobre aspectes aparentment de detall però a les quals donava una gran importància; marcat per un to de rigidesa que va resultar útil per a evitar el desori però que també destartava els altres, en general més plàcids. Va aconseguir envernissar tot aquell organisme contra qualsevol òxid que el pogués malmetre.

Encara fa fressa al meu cervell la barreja d'aldarull i xiuxiueig que jo escoltava amb la tafaneria que mai no m'ha abandonat, mentre feia creure que dormia en la cambra veïna al despatx del meu pare –ubicat, com sabeu, en un dels paisatges més prodigiosos de l'Empordà, la Placeta–. Formaven aquell particular sanedrí dos personatges més, als qual s'afegien de forma ondulant el Sr. Llach mateix i d'altres que no puc recordar amb precisió. L'un era en Lluís Nadal, que feia de secretari prudent i discret, un home de caminar serè i amb la suficient humilitat per a estar obert a escoltar i disposat a aprendre i per al qual la millor religió era ser bona persona, i l'altre, l'Artur Majó, home que darrere d'un somriure prim i contingut amagava una capacitat per a aplicar els plecs d'astúcia necessària a les reixes del coneixement, una estratègia absolutament imprescindible per a tirar endavant.

Algú va dir que la nostàlgia és una malaltia de la memòria; a mi m'alimenten totes dues des de tots els meus sentits. Gràcies a elles conservo les imatges d'aquells dies i d'aquells homes que varen trencar les boires de la nit i ens il·luminaren amb els seus desitjos de futur; un futur que ens varen deixar perquè devoréssim cada nit de Dijous Sant sota la gran lluna penjada d'un cel en què ells navegaven com estels que volen continuar vivint entre nosaltres.

JOSEP M. FARRÉ I MARTÍ

